

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. CXXIV. Judicium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

de fruct. & lit. expens. procedatur, secus enim esset si in facto & extrajudicialiter ad unius partis petitionem procederet, quia hoc casu pro iudice vel ejus decreto aut sententia non praesumitur *c. conque-
rente. 7. de restit. spoliat. l. prohibitum est. 5. C. de jur. fisc. lib. 10. l. 3. §. fin. ff. quod met. caus. l. omnes iudices. 33. C. de decur. Gail. 2. obs. 76. num. 5.*

XXXI.

Judex de damno injuste dato tenetur, e.g. si naves, quae opportuno tempore abire poterant, in portu detineat. *l. fin. C. de Navicul. Perez. C. eod. n. 36. seq.*

XXXII.

iudices non debent propter invidiam aut molestiam subterfugere causarum cognitionem & decisionem. Notantur & desides, qui, ne incumbant causarum cognitioni, solent eas aliis delegare, ut merito, si quid iniqui interea contigerit aut intra tempus causae decise non sint, iudices detrimentum, quod ex sua negligentia parti obvenit, prestare teneantur. *Perez. C. de Canon. Largitional. tit. n. 6. Brunnem. ad l. 2. C. eod. tit. Imprimis autem Judex incurrit poenam, si non inquirat in delicta publica, & de Syndicatu tenetur; nam Judex non inquirens litem suam facit. Brunnem. C. de Strator. n. 2. Judex dissimulans delictum officialis alterius officio se immiscens punitur. Perez. C. de Numerar. n. 14. Judex dissimulans quod Nuncii latitiae publicae quid exigant vel immodicum accipiant, infamia & bonis, eorum officiales 30. libris auri, ipsi aliquando & gravius puniuntur. *l. 1. 2. C. publicae latitiae. Perez. ibid. n. 9. seqq.**

CAP. CXXIII.

Judicis Officium.

Axioma 1.

Quando verba Legis ita concepta sunt ut dirigantur ad iudicem, tunc non actio sed iudicis officium locum habet. *gl. in l. foror. C. de Collat. Bart. in l. 1. col. 3. de condit. ex L. VVesemb. P. 1. Conf. 7. n. 7. cui tamen contradicere videtur l. 3. C. de pact. Ubi verba concepta sunt in iudicem, & tamen actio praescriptis verbis ex pacto traditione firmata, quod in se synallagma continet, producitur.*

Limitat ergo Sichardus *ad d. l. 8. praedictam* regulam, quod illa procedat in dubio, secus, si ratio subjectae materiae ejusmodi sit, ut producat actionem, vel ut Dec. ait, quod praedicta regula vera sit, nisi verba directa in iudicem tantum executionem praeseferant. *ad d. l. 8. col. 2.* Responderi etiam poterit, quod licet hoc in casu actio dari possit, nihil tamen absurdi esse, si dicitur (praesertim si causa manifesta sit) brevi manu per nudam implorationem officii iudicis posse procedi, atque sic *in d. l. 8.* Imperatorem de eo remedio juris esse locutum, ita sentit VVes. *d. l. 8.* Sed non sunt captanda verba Imperatoris; licet enim aliquando haec opponantur compelli aut cogi per praetorem aut per iudicium, tamen saepius praesertim in Cod. & iisdem verbis remissio ad remedium jud. ordinarium locum habet. *l. 24. de R. V. l. 10. C. de distr. pign. l. 1. C. de fidejuss. l. 14. C. F. Ercisc. v. Dn. Parent. tr. de jur. soc. c. ult. n. 21.*

II.

Judicis officio quae debentur non sunt in obligatione. *l. quiper collusionem. 49. §. fin. ff. de act. empt. ubi Bald. fac. l. Maria de manumiss. testam. c. nos quidem. 3. cap. si heredes. 6. cap. tua nobis. 17. extr. de testam. Pantfich. 2. vast. praest. 6. numer. 26.*

III.

Judicis officium finitur sententia dicta. *l. judex posteaquam 55. de re judic. VVesemb. 2. conf. 99. n. 5.*

CAP. CXXIV.

Judicium.

Axioma 1.

Judicium certum super re incerta dari non potest. *c. grave. 73. ut q. 3. Wesemb. 2. conf. 89. numer. 9.*

II.

Judicio qui se opponit, turbare dicitur. *vid. infr. cap. turbatio.*

III.

Nulla major gloria quam praesse judiciis, per quae conservatur hominum societas. *l. 12. C. de dignit. Bodin. lib. 3. de Republ. c. 3. Schoenborn. 3. polit. cap. 39. Sebast. Vant. tract. de nullit. tit. ex defectu. juris d. 10. num. 45. Summos enim honores conciliat qui operatur decidendis litibus. *l. semper 5. in pr. ff. de jur. immunit. 3. §. 1. quod met. caus. l. ult. ibique. Salicet. n. C. quoniam provoc. non est necesse. l. 17. ff. de offic. r. sed. c. ut debitur 59. de appellat. Gratian. de c. 120. n. 2. lib. 1. & decif. 284. num. 22. Nolden. distat. nobil. c. 17. num. 185.**

IV.

Judicium censetur esse integum quod plurimorum sententiis confirmatur. *ap. prudentiam. 21. post. princ. vers. illa quippe sit. de offic. deleg. c. in Canonis. 6. 19. distinct. c. de quibus. 3. & ibi gl. 20. distinct. l. 1. ff. de Sentor. Speculat. in tit. de advocat. §. nunc imitamus, n. 6. & seq. quia quod a pluribus sapientius quaeritur, facilius invenitur. Malvet. in tract. de Canonizat. Sanct. dub. 2. n. 40. & per ampliores homines perfectissima veritas revelatur. *l. fin. sub fin. C. de fidei comm. c. extra conscientiam. distinct. 64. ibique gl. 1. Conf. Arg. 1. conf. novum. 57.**

V.

In judiciis non debet esse acceptio personarum. *cap. novit. 13. de judic. & cap. in judicis. 13. de R. I. in 6. Ludov. Gome. ad §. item si quis. Inst. de action. num. 42. Secunda enim est aequalitas. *d. cap. novit. §. ceterum de jud. Phil. Matth. ad l. 41. ff. de R. I. Gail. 1. obs. num. 14. nec iudicium claudicare debet. c. cum inter. 5. ubi gl. ibid. in verb. judicare. de except. Gail. d. loc. num. 14. & hoc regulariter procedit, secus enim est in casibus a jure expressis. Alex. l. fin. col. 2. vers. & allegat. C. de edict. Exemplum vid.**

in Ludov. Gomez. ad §. item si quis Inst. de act. num. 42.

VI.

Judicia æquiparantur aliquando magis ultimis voluntatibus quam contractibus. *l. non est mirum. 26. ff. de pignor. act. ubi pignoris constitutio à Magistratu & in testamento facta æquiparantur. l. i. §. si pupillis. 6. ff. de mt. distib. l. qui testamento 20. §. 4. ff. de testam. l. si sciens. 26. de contr. empt. Pantfchman. i. qvæst. pñct. 19. n. 59.*

VII.

Judicium est individuum nec potest pro parte valere & pro altera parte non valere. *gl. in l. fin. ff. de jurisd. qvàm communem affirmat Decius. ibid. & Zas. n. 16. nisi qvando ratione summæ separationem reciperet, puta cum plures summæ ex diversis essent causis, quas & actor ex industria simul deduxit & cumulavit; hoc enim casu poterit judicium in uno capite valere, in altero non valere. per l. qvædam. 41. ff. famil. hercis. l. Camelia. 24. de jure patron. Menoch. i. arb. jud. qvæst. 41. num. 10.*

VIII.

Judicia sunt juris publici Zas. in enarr. jur. civil. iit. de just & jur. ratio, qvìa si judex est juris publici, sequitur per locum à conjugatis & judicia ejus juris esse; anteqvàm enim jus civile conditum, erant judicia orta. *cap. per venerabilem 13. §. rationibus. ibi si difficile & ambiguum apud te judicium extr. qui fil. sint legit. Ludov. Gomez. ad §. supereft. Inst. de act. num. 35. Intelliges il. qvoad semet ipsa, non verò qvoad exercitium & administrationem, vid Zas. ad l. i. §. hujus de justit. & jur. n. 10.*

IX.

Judicia publica sunt criminalia. *l. i. C. qvando civil. act. crimin. prejud. Clar. in prax. §. fin. q. i. vers. i. in fin. Blanc. in pract. crim. vers. visis indicia post. numer. 158. vers. secunda opinio. ubi ait, ad cognoscendum, an judicium dicatur civile vel criminale, non debemus perpendere, utrum pœna applicetur fisco vel parti, sed modum agendi, per qvem dignoscitur judicium civile à criminali, nec inspicere finem vel effectum judicii, sed originem & principium l. 22. ff. de his qui not. infam. l. tamen si u. ff. ad SC. Maced. Farin. i. conf. 85. n. 39.*

X.

Judicium ubi cœptum est, ibi finiri debet. *l. ubi cœptum. 30. ff. de judic. [nec emergente privilegio alio evocari aut deduci negotium de qvo agitur potest. l. si quis postea. 7. ff. de judic. l. pen. ff. de jurisd.] gloss. in cap. proposuisti. de foro compet. Federic. de Senis consil. 97. Qvoni- am numer. 3. Anton. Gabr. commun. lib. 2. tit. de judic. concl. 1. Afflict. decis. 354. num. 3. & 4. ubi intelligit, si opponatur dependentia litis, Surd. consil. 57. numer. 2. & consil. 222. numer. 11. Cardinal. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. I. conclus. 487. per*

totam Cardos. in praxi Judicum, & Advocat. verb. lis. numer. 35. Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. 596. numer. 3. in 1. edit. aliàs resol. 523. num. 3. in 2. edit. Hieron. Fernandez de Ottero in interpret. cap. gratum. de offic. deleg. numer. 18. Giurba decis. 23. numer. 1. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 906. numer. 5. Joan. Maria. Novar. in praxi elect. & variat. fori, qvæst. 6. numer. 1. sect. 2. pag. 144. & qvæst. 20. numer. 9. & sect. 1. qvæst. 1. numer. 30. pag. 30. Et procedit tam in principali negotio, qvàm in alio, etiam ab eodem originem trahente. Polyd. Ripa. observ. 104. numer. 2. & 3. Fach. controvers. lib. 11. cap. 78. & tam ad cognoscendum, qvàm ad exeqvendum. Mari. Giurba d. decis. 23. n. 2.

Limita multis modis. Primò, in contumacem. Secundò, ubi prius judex esset negligens. Tertiò, si non potest consequi implementum Justitiæ coram primo. Qvartò, si superveniat urgens necessitas. Qvintò, si ex privilegio possit declinare. Sextò, in delegatis cum clausula, si non omnes, &c. Septimò, in crimine hæresis. Octavò, si actum esset coram arbitro, qvìa poterit agi coram ordinario soluta pœna. Qvos omnes refert Felin. in cap. ex tenore, numer. 15. cum seqq. de rescripti. & aliquos apud Jas. in l. nulli, numer. 6. cum seqq. Cod. de judic. Nonò in judicio executivo. Anch. consil. 363. Si advertatur, numer. 4. Jas. consil. 9. lib. 1. Castrenf. consil. 87. numer. 3. lib. 1. Decimò, si primum judicium esset nullum, & tale per qvòd non possit procedi ad definitivam, Fulgos. consil. 219. Visis. n. 2. Undecimò, si per appellationem, reculationem, vel superioris revocationem aliud fieri contingat, Federic. de Senis d. consil. 77. num. 3. vers. notandum, refert Cardin. Tusch. d. conclus. 487. numer. 18. cum multis sequentibus. Duodecimò, qvando

judicium non ex voluntate, sed ex necessitate cœptum est, Bernard. reg. 282. Anton. Gabr. commun. opin. tit. de judic. concl. 1. num. 23. Stephan. Gratian. d. tom. 5. c. 909. numero 19. Denique limitatur in miserabilibus personis, qvæ omisso judicè, coram qvo cœptum est judicium, ad Principis forum convolare possunt. Bellug. in specul. Princip. rubr. 23. n. 2. vers. sed pone. Ursil. ad Afflict. decis. 257. n. 2. Thesaur. decis. 177. numer. 6. Vincent. de Franch. decis. 100. in fin. Cancer. var. resolut. part. 2. cap. 2. de jurisdict. omn. judic. numer. 26.

Castill. *contro. lib. 3. cap. 25. num. 34. cum seqq.* etiam si cum persona miserabili non miserabilis connexa sit. Joan. Maria Novar. *in praxi elect. & variat. fori, quest. 6. num. 3. vers. declara.*

XI.

Judiciis quasi contrahitur, l. 3. §. *idem scribit. 11. ff. de pecul. l. 2. ff. de prator. stipul.* Cevall. *communium contra communes. tom. 4. quest. 89. n. 887.* Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de favore cleric. reali. §. 1. numer. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 6. num. 171.* Joan. Maria Novar. *in praxi elect. & variat. fori, quest. 20. numer. 8. sect. 2. pag. 183.*

XII.

In judiciis debet servari æqualitas. Vide *suprà lib. 1. c. æqualitas. ax. 8.*

XIII.

Judicium semel extinctum amplius reviviscere non potest, l. *qui res 98. §. arcam. 8. ff. de solut. l. ejus qui, 29. §. fin. ff. de jure fisci.* Tiraq. *in l. si unquam, verb. suscepit liberos. num. 19.* C. *de revoc. donat.* Surd. *decis. 51. num. 5.* quos refert Octav. Glorit. *resp. 8. num. 34.*

XIV.

Judicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem, l. *quæ de tota. 76. ff. de rei vendic. l. à Titio, 108. ff. de verb. oblig. l. juris gentium 7. §. adeo. 6. ff. de pactis; cap. pastoralis. 28. §. 1. & ibi gloss. verb. citationis, de offic. deleg. cum aliis, de quibus Everard. in topicis legalib. loco 80.* Intellige, nisi detur diversa ratio. Flamin. *Parif. de resignat. benefic. lib. 6. quest. 2. numer. 111.* Monet. *de distribut. quotid. p. 2. quest. 14. num. 32.* Vincent. *Fusar. de substit. q. 308. num. 63.* Stephan. *Grat. discept. forens. tom. 4. c. 676. num. 16. & c. 792. n. 4. & c. 796. n. 14.*

CAP. CXXV.

Jura.

Axioma I.

Quando duo jura contraria in materia quadam reperiuntur, illud attendi debet quod specialius. *arg. l. Decurionibus. 3. C. de silentiar. Bart. & Bald. in 1. Const. C. §. si quis vero reg. generi per speciem. de R. I. in 6. l. 1. §. hoc autem. 12. de nov. oper. nunc. ubi Bart. Alex. in l. sanctio. de pen. c. dudum. cap. quamvis. de præbend. in 6. Jas. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. n. 5. Pantfchm. 2. q. præf. 17. n. 49.*

II.

Jura sanguinis non mutantur. l. *jura sanguinis. 8. de R. I. nec pactis subjacent. l. jus agnationis. 34. de pact. ratio assignatur. in §. pen. ibi divina quadam providentia constituta. Inst. de jur. N. G. &*

C. *ubi in commentario suo prolixè. Vultej. vid. Hænon. lib. 3. disp. jurid. disp. 3. add. l. 8. de R. I. Wefenb. 1. conf. 2. num. 59.*

III.

Jura vigilantibus scripta sunt, non dormientibus. l. 6. §. 7. l. *pupillus. 24. in fin. ff. quæ in fraud. cred. l. 16. ex quib. caus. major. l. 21. ff. de pecul. l. 2. C. de annal. præscript. Wefenb. 1. conf. 41. num. 131. vid. infr. lib. ult. c. Vigilantes.*

IV.

Jura paulatim crescunt. §. 5. *Inst. de hered. qual. & diff. pr. Inst. de L. Falcid. §. 1. & 5. Inst. de fideicom. hered. pr. Inst. de Codicill. §. 3. Inst. de testam. ordin. §. ult. de testam. milit. pr. Inst. de servil. cognat. sequentes enim leges, quæ habentur in Cod. & Novellis, semper aliquid correxere. Nov. 39. cap. 2. Speciale enim & novissimum derogare generali & antiquiori notum est ex l. fin. ff. de constit. Crescentis juris exempla. vid. supra cap. de Incrementis juris.*

V.

Jura juribus expedit concordari. l. *sed & posteriores, 28. ff. de legib. l. non novum. 26. ff. eod. tit. l. precipimus. 32. in fine. C. de appellat. l. unic. C. de inoffic. dotib. cap. cum expediat. 29. de elect. lib. 6. Mantu. lib. 3. Dial. 59. à princ. & dial. 71. D. Barbof. in l. 1. ff. soluto matrim. p. 1. num. 7. & 8. Nam correctio jurium est vitanda, ut dixi supra lib. 3. cap. correctio. ax. 11.*

VI.

Jura promptiora sunt ad liberandum, l. *favorabiliores, 125. ff. de reg. juris. l. absentem. 5. ff. de penis, Octav. Glorit. resp. 1. p. 3. n. 61.*

VII.

Jura potius se adaptant ad ea quæ frequentius, quam ad ea quæ raro eveniunt. l. *nam ad ea. 5. ff. de legib. l. Jura 8. ff. de Legib. Thom. de Thomasset. in floribus legum, reg. 14. Menoch. remed. 2. adipisc. possess. num. 111. ubi de intellectu hujus Axiomatis.*

CAP. CXXVI.

De Juramento.

Axioma I.

Quicumque habet potestatem transigendi, ille habet potestatem juramentum deferendi.

Ratio: quia juramentum est species transactionis l. 2. ff. de jurejur. Hinc ab uno ad alterum valet argumentum; utrinque enim id agitur, ut à lite discedatur & jus aliquod remittatur. l. 1. ff. eod.

Exempl. potest igitur juramentum deferre principalis, procurator universorum bonorum vel speciale habens mandatum l. 17. §. fin. ff. de jurejur. ex eadem ratione etiam infamis juramentum deferre potest. Brunneman. in process. Civil. cap. 2. n. 4.

II.

Quousque transactio non est licita, eousque nec juramenti delatio. Ratio est in axiom. præced. Exempl.